

Література

1. Болонський процес: проблеми модернізації освіти України в контексті Болонського процесу // Матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції (20-21 лютого 2004). – К.: Видавництво Європейського університету, 2004. – 196 с.
2. Кашуба В., Бишевець Н., Сергієнко К. Інноваційний вектор модернізації дидактичного процесу в системі вищої фізкультурної освіти // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2006. – № 1. – С. 38-41.
3. Триняк М.Г., Мединський С.В. Спосіб відновлення при перетренуванні: Патент України № 5326 // Пром. Власність. – 2005. – Бюл. № 3.
4. Триняк М.Г., Триняк О.П., Савка В.Г. Спосіб підвищення фізичної працездатності: Патент України № 62599 // Пром. власність. – 2003. – Бюл. № 12.
5. Шиян Б.М., Генсерук Г.Р. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до застосування інформаційних технологій у професійній діяльності // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Випуск 35. Серія: педагогічні науки. – Чернігів: ЧДПУ, 2006. – № 35. – С. 346-352.

Надійшла до редакції 15.02.2008 р.

УДК 371.13

Черняков В.В.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. В статті розглянуто та систематизовано вимоги до соціально-педагогічної активності вчителя фізичної культури.

Ключові слова: соціально-педагогічна активність, вчитель фізичної культури.

Annotation. *Chernyakov V.V. The basic requirements to socially and pedagogical activity of the teacher of physical culture. In article requirements to socially and pedagogical activity of the teacher of physical culture are systematized.*

Keywords: *socially and pedagogical activity, the teacher of physical culture.*

Постановка проблеми. Принципові зміни у політичній ситуації, економіці та соціальному житті нашого суспільства зумовлюють постійне зростання значимості педагогічної праці вчителя фізичної культури [2, 3].

Фахова діяльність вчителя фізичної культури складна й багатогранна. Поєднання високого рівня знань в сфері педагогіки, психології, медико-біологічних основ фізичного виховання та широкого використання життєвої мудрості постає головною вимогою до характеристики його професійної підготовленості, яку неможливо уявити без соціально-педагогічної активності.

Необхідність формування соціально-педагогічної активності майбутніх вчителів фізичної культури зумовлюється не просто звичайним проявом ними активних дій у майбутній педагогічній діяльності, а й, безпосередньо, потребами нового постійно прогресуючого суспільства. Перш за все ці потреби визначаються створенням стійкої системи домінуючих цілей, мотивів та установок, котрі визначають соціальну спрямованість особистості, здатної позитивно впливати на мінливий світ на основі вищих моральних цінностей.

Саме тому в сучасних умовах оновлення освіти та побудови нової української держави зростають вимоги до фахової підготовки майбутнього вчителя фізичної культури, зокрема, його соціально-педагогічної активності.

Аналіз літературних джерел. Вчитель не народжується суспільно активною особистістю – він набуває певних соціально значущих рис в процесі педагогічного становлення та набуття фахових знань. Активність майбутнього вчителя у всіх її проявах полягає в єдності відображення, вираження та реалізації зовнішніх та внутрішніх тенденцій у суспільстві.

Особлива важливість соціальної ролі педагогічної праці вчителя зумовлюється, перш за все, тим, що освіта – це єдиний соціальний інститут, через який проходить кожна людина, набуваючи якості

особистості. В його діяльності реалізується державна політика у створенні високоінтелектуального, духовного потенціалу нації, розвитку науки, техніки й культури на рівні світових досягнень, у збереженні й примноженні культурної спадщини нації та формуванні всебічно розвиненої особистості людини майбутнього [5].

Чисельні дослідження [2, 4] та досвід існування суспільства засвідчують, що рівень соціальної активності майбутнього фахівця з фізичного виховання визначається ступенем його готовності до соціальної діяльності та рівнем значущості мотивів цієї діяльності у сфері фізичної культури.

Соціальна активність як система складається з цілісного комплексу взаємозумовлених (емоційних, знаннево-репродуктивних, мотиваційних, комунікативних, регулятивних, рефлексійно-оцінювальних) особливостей та полягає в соціально активній діяльності особистості з врахуванням емоційно-комунікативного, пізнавально-діяльнісного та творчо-креативного критеріїв.

Соціально-педагогічна активність майбутнього вчителя фізичної культури на різних стадіях входження в педагогічну діяльність залежить від багатьох об'єктивних і суб'єктивних факторів та проявляється в таких сферах суспільної дійсності: а) навчально-пізнавальна діяльність, б) фіз.-культурно-оздоровча діяльність, в) громадська діяльність, г) самоосвітня діяльність, д) трудова діяльність, е) художня самодіяльність, ж) захоплення тощо.

Вона характеризується глибиною розуміння педагогом розвитку суспільних процесів, відображає характер і спрямованість його суспільно-перетворюючої діяльності.

На жаль, у сучасна педагогічна наука ще недостатньо уваги приділяє такому важливому компоненту підготовки вчителя фізичної культури як формування соціально-педагогічної активності. Саме тому постає необхідність розгляду та систематизації вимог до соціально-педагогічної активності.

Мета роботи – систематизувати вимоги до соціально-педагогічної активності майбутніх вчителів фізичної культури в аспекті їхньої фахової підготовки та діяльності.

Результати дослідження. Формування особистості майбутнього вчителя відбувається в соціальній системі вузу шляхом цілеспрямованого та продуманого навчально-пізнавального та соціально-педагогічного виховання. І одним з важливих аспектів підготовки фахівця з фізичного виховання виступає його соціальна спрямованість на майбутню педагогічну діяльність [1].

Соціально спрямована особистість майбутнього вчителя фізичної культури визначається мірою засвоєння ним суспільного досвіду, з одного боку, і мірою віддачі суспільству, посиленого внеску в скарбницю матеріальних і духовних цінностей з іншого. В педагогічній діяльності вчитель покликаний шляхом прояву соціально-педагогічної активності виявити свої внутрішні властивості, закладені природою й сформовані життям та вихованням.

Соціально-педагогічна активність це особлива якісна форма активності педагога, яка характеризується, специфічним синтезом психічних, фізіологічних та фізичних функцій організму людини, включенням у суспільно-педагогічну діяльність. Вона має спрямовуватись на формування фізичного здоров'я школярів, моральних цінностей особистості, її світогляду, допомогу молодій людині у визначенні свого індивідуального покликання в суспільстві.

До соціально-педагогічної активності майбутнього вчителя фізичної культури в аспекті спортивно-виховної діяльності в школі висуваються наступні вимоги [7]:

- організація та проведення фізкультурно-оздоровчих заходів;
- усвідомлене переконання в необхідності та важливості проведення фізкультурних заходів та занять фізичною культурою;
- особистий приклад в заняттях фізичною культурою та спортом;
- високий рівень особистої спортивної кваліфікації;
- планування спортивних заходів;
- знання та врахування вікових особливостей.

Сучасне українське суспільство як ніколи потребує спрямування ціннісних орієнтацій учнівської молоді на зміцнення фізичного здоров'я. Провідною дієвою особою у формуванні та спрямуванні ціннісних орієнтацій школярів на здоровий спосіб життя постає вчитель фізичної культури. Одним з пріоритетних напрямків прояву соціально-педагогічної активності вчителя фізичної культури виступає пропаганда здорового способу життя та виховання в школярів потреби у заняттях фізичними вправами та спортом [8].

Формування потреби у фізкультурно-оздоровчих заняттях пов'язане із впливом на інтелектуальну, емоційну, волюву та дієво-практичну сфери особистості. Пріоритетне значення надається наступним видам фізкультурно-оздоровчої діяльності фахівців з фізичного виховання, які мають найбільш високий рівень ефективності оздоровчої спрямованості: туристичні походи, спортивні

змагання, ігри на місцевості, рухливі ігри, спортивні ігри, колективне відвідування змагань, спортивні вечори, шахово-шашкові турніри, оформлення спортивного куточка.

Для удосконалення навчально-педагогічного процесу по підготовці фахівця з фізичного виховання у вузі С.І. Крамскої та В.П. Зайцев [3] пропонують передбачити такі проблемні напрямки, які дозволяють розширити діапазон його соціально-педагогічної діяльності:

- розробка та використання в своїй діяльності сучасних педагогічних, психологічних, медико-біологічних та інформаційних технологій під час розподілу студентів по навчальним відділенням для занять фізичною культурою;
- використання природних факторів оздоровлення під час занять фізичною культурою;
- організація та проведення занять фізичної культури зі студентами, що займаються в спеціальних навчальних відділеннях, та лікарняно-педагогічні спостереження за ними;
- розробка навчальних програм з фізичної рекреації та реабілітації, для студентів, що займаються в спеціальних навчальних відділеннях;
- організація та проведення занять фізичними вправами зі студентами, що займаються в групах здоров'я та спортивних секціях;

Перша долікарняна медична допомога у випадках отримання пошкоджень та при невідкладних ситуаціях: ранах, кровотечах, травмах, вивихах, втраті свідомості, знесиленні, сонячних та теплових ударах та реанімаційних заходах при них.

Важливим критерієм оцінювання соціально-педагогічної активності вчителя фізичної культури в структурі фізкультурно-оздоровчої діяльності постають його ціннісні орієнтації, які тісно пов'язані з емоційною та пізнавальною сторонами особистості та котрі відображають її змістовну спрямованість.

Для ефективного оцінювання сформованості соціально-педагогічної активності вчителя фізичної культури в процесі його фахової діяльності ми пропонуємо використовувати як об'єктивні так і суб'єктивні показники, які розкривають значущі якості та рівень прояву соціально-педагогічної активності. До таких показників можна віднести:

- ступінь усвідомленої потреби у формуванні особистої соціально-педагогічної активності та шляхи її реалізації;
- характер складності та рівень творчості у діяльності;
- яскравість емоційно-вольових та моральних проявів особистості у фізкультурно-оздоровчій діяльності (наполегливість, цілеспрямованість, принциповість, вимогливість, відповідальність, дисциплінованість);
- рівень самоорганізації, самовдосконалення, самовиховання та самоосвіти у підвищенні якості фахової діяльності;
- рівень особистого фізичного розвитку та усвідомлене ставлення до його удосконалення;
- вміння ефективно використовувати засоби, методи, вміння та навички, які виступають обов'язковою умовою фахової майстерності;
- системність, глибина та якість засвоєння науково-практичних знань у сфері фізичної культури та творче їх використання у фаховій діяльності;
- широта діапазону та систематичність використання знань, умінь, навичок та досвіду фізкультурно-спортивної діяльності у забезпеченні пропаганди здорового способу життя, формуванні в школярів потреби до занять з фізичної культури та спорту, в навчально-пізнавальній та фаховій діяльності;
- ступінь задоволеності результатами діяльності та ставлення до неї.

Таким чином, соціально-педагогічну активність майбутнього вчителя фізичної культури ми розглядаємо як інтеграційну якість особистості майбутнього педагога та умову його ефективної педагогічної діяльності, складне особистісне новоутворення, що інтегрує його фахову культуру, професійну компетентність, педагогічну майстерність, здатність до самоосвітньої навчально-пізнавальної діяльності, спрямованість на професійне самовдосконалення та самореалізацію.

Висновки:

1. Соціально-педагогічна активність вчителя фізичної культури ґрунтується на глибоких знаннях педагогіки, психології, теорії та методики фізичного виховання в поєднанні із життєвим досвідом та активною соціальною позицією.

2. Повноцінний інтелектуальний, моральний і соціальний розвиток особистості майбутнього вчителя фізичної культури стає реальністю лише в результаті реалізації освітньої, оздоровчої та виховної функцій навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі в їх системі і єдності.

Перспективи подальших досліджень передбачають врахування вимог у навчально-виховному процесі на факультеті фізичного виховання при підготовці вчителів фізичної культури та подальше їх удосконалення з урахуванням вимог сучасного суспільства до особистості вчителя.

Література

1. Виленский М.Я., Ключник П.И. Социальная активность учителя: сущность, структура, критерии, процесс формирования // Теория и практика физической культуры. – 1990. – №12. – С.29-31,35.
2. Каргаполов Э.П. Социальная модель преподавателя физической культуры. // Теория и практика физической культуры. – 1980. – №1. – С. 39-41.
3. Крамской С.И., Зайцев В.П. Преподаватель физической культуры в системе современного научного познания // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2004. – №10. – С. 40-49.
4. Лубышева Л.И. Социальная роль спорта в развитии общества и социализации личности // Теория и практика физической культуры. – 2001. – №4. – С.11-15.
5. Національна Доктрина розвитку освіти в Україні // Освіта України. – 2002. – №33. – С.4-6.-23 квітня.
6. Твердохлеб М. Соціальна активність – засіб сучасного виховання учнів початкових класів // Рідна школа. – 2007. – №9. – С. 41-43.
7. Теория и методика физического воспитания: Учебн. для студентов фак. физ. культуры пед. ин-тов по спец. 03.03 «Физ. культура» / Б.А. Ашмарин, Ю.А. Виноградов, З.Н. Вяткина и др.; Под ред. Б.А. Ашмарина – М.: Просвещение, 1990. – 287с.: ил.
8. Sherrill C. Adapted Physical Activity and Sport. Crossdisciplinary and Lifespan. WCB/McGraw-Hill, 1998. – p. 2-17.

Надійшла до редакції 15.02.2008 р.

УДК 371.044.4.03:1771.178

Павлов А.С.

ПРАВСТВЕННЫЕ ОКОВЫ И ДЕЗОРИЕНТАЦИЯ МОЛОДЁЖИ

Анотація. У статті пишеться про внутрішні окови росту економіки і культури незалежної вже близько 20 років країни, аналізуються джерела, корені слов'янської демагогії.

Ключові слова: менталітет, моральна дезорієнтація населення, інформаційний терор, лжедемократія.

Annotation. A.S. Pavlov. *A moral fetters and disorientation of youth.* In the article the internal fetters of increase in economics and culture of the country, which is independent already about 20 years is written, the sources of lie, radicals of slavonic demagogu are analysed.

Keywords: mentality, moral disorientation of the population, information terror, pseudo-democracy.

*Молодёжь – барометр общества
(Н.И.Пирогов, 1810-1881)*

Постановка проблеми. Анализ последних исследований и публикаций. В настоящее время в стране по-прежнему не наведено должного порядка и остается сомнительным процент прироста экономики. Уровень жизни большинства населения – сверхнизкий. Почему? Ведь уже около 20 лет страна независима.

Наша рабочая гипотеза – имеются национальные (внутренние) тормоза, а также и внешние факторы, которые существенно препятствуют развитию экономики и культуры.

Цель работы – уяснить оковы – тормоза, которые препятствуют развитию страны.

Методы – анализ данных литературы (начиная с древних <классиков>), теоретических вопросов социальных наук (антропология, культурология, психология), и современной критической литературы по социологии.